

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน
หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม
เศรษฐศาสตร์ และภูมิศาสตร์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่

๒

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูและนักเรียนมีสื่อการเรียนรู้ใช้ประกอบการเรียนการสอนในสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำสื่อต้นแบบหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ศิษยานุศิษย์ ครู อาจารย์ จากสถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดทำต้นฉบับ และมอบให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการจัดพิมพ์

เนื้อหาสาระหนังสือเล่มนี้ แบ่งออกเป็น ๑๒ หน่วย คือ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศ การเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กระบวนการในการตรากฎหมาย การเมืองการปกครอง สถาบันทางสังคม วัฒนธรรม การผลิตและการลงทุน สิทธิผู้บริโภค แนวทางการพัฒนาการผลิตในท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระบบเศรษฐกิจและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา ดังที่ปรากฏในหนังสือ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เล่มนี้ จะอำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอนสำหรับครูและนักเรียนได้เป็นอย่างดี จึงขอขอบพระคุณคณะกรรมการจัดทำสื่อต้นแบบทุกท่านรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนช่วยให้การจัดทำหนังสือเล่มนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีทุกประการ

(นายชินภัทร ภูมิรัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒๑ มกราคม ๒๕๕๔

ISBN : 978-974-01-9618-1

พิมพ์ครั้งที่ ๑ จำนวน ๓๐,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๕๔

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว

๒๒๔๙ ถนนลาดพร้าว แขวงสะพานสอง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

โทรศัพท์ : ๐ ๒๕๓๘ ๓๐๓๓, ๐ ๒๕๑๔ ๔๐๓๓ โทรสาร : ๐ ๒๕๓๙ ๙๙๕๖

จัดทำโดย : องค์การค้ำของ สกสค.

๖๙ อาคาร ๙ ถนนราชดำเนินกลาง แขวงบวรนิเวศ

เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทรศัพท์ : ๐ ๒๖๒๙ ๑๙๑๐-๑๑

โทรสาร : ๐ ๒๒๘๐ ๓๖๘๐, ๐ ๒๒๘๒ ๕๘๓๐

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์

สารบัญ

	หน้า
หน่วยที่ ๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศ	๑
หน่วยที่ ๒ การเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	๒๖
หน่วยที่ ๓ กระบวนการในการตรากฎหมาย	๔๓
หน่วยที่ ๔ การเมืองการปกครอง	๕๘
หน่วยที่ ๕ สถาบันทางสังคม	๗๓
หน่วยที่ ๖ วัฒนธรรม	๙๑
หน่วยที่ ๗ การผลิตและการลงทุน	๑๑๔
หน่วยที่ ๘ สิทธิผู้บริโภค	๑๓๕
หน่วยที่ ๙ แนวทางการพัฒนาการผลิตในท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	๑๕๓
หน่วยที่ ๑๐ ระบบเศรษฐกิจและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	๑๖๓
หน่วยที่ ๑๑ ทวีปยุโรป	๑๗๙
หน่วยที่ ๑๒ ทวีปแอฟริกา	๒๔๒

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศ

ตัวชี้วัด

- ♦ อธิบายและปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศ

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

๑. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว
๒. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและประเทศโดยสังเขป

เรื่องที่ ๑

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว

เริ่มแรกเมื่อมนุษย์ได้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชนได้มีการกำหนดกฎระเบียบขึ้นเพื่อใช้ควบคุมคนในชุมชนให้อยู่ร่วมกันอย่างเคารพสิทธิและหน้าที่ซึ่งกันและกัน แต่ละคนต้องไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบที่ผู้นำหรือผู้ปกครองกำหนดไว้ หากใครฝ่าฝืนต้องได้รับโทษหรือชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เสียหาย ต่อมาเมื่อสังคมเจริญขึ้นมีการก่อตั้งประเทศขึ้นมา กฎระเบียบต่าง ๆ เหล่านั้นจึงได้พัฒนามาเป็นกฎหมาย ดังนั้นประชาชนทุกคนมีความจำเป็นที่จะต้องรู้กฎหมายเพื่อที่จะได้ทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเอง อันจะเป็นผลให้สามารถปฏิบัติตามหน้าที่ของพลเมืองที่ดีได้อย่างครบถ้วนและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๑. กฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์

เมื่อมนุษย์มีสภาพบุคคลขึ้นก็จะมีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ สภาพบุคคลในทางกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กล่าวว่า สภาพบุคคลเริ่มตั้งแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก หมายถึง มนุษย์จะมีสภาพบุคคลได้นอกจากคลอดจากครรภ์มารดาแล้วยังไม่พอสอดอยู่รอดเป็นทารกด้วย เช่น เมื่อทารกคลอดออกมาแล้วมีชีวิตรอดเช่นนี้ถือว่าทารกดังกล่าวมีสภาพบุคคลเกิดขึ้นแล้ว สิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายก็จะเกิดขึ้นทันที เช่น สิทธิในการรับมรดกจากเจ้ามรดก เป็นต้น **ผู้เยาว์ตามกฎหมาย** หมายถึง บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ซึ่งบุคคลสามารถบรรลุนิติภาวะได้ ๒ กรณี คือ เมื่ออายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ และโดยการสมรส เมื่อผู้เยาว์อายุครบ ๑๗ ปีบริบูรณ์และได้รับการยินยอมจากผู้ปกครองแล้ว ผู้เยาว์จะทำนิติกรรมใด ๆ จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน มิฉะนั้นหากผู้เยาว์ทำนิติกรรมไปการนั้นจะเป็นโมฆียะ กล่าวคือ การใดที่ทำไปแล้วยังสมบูรณ์ทราบเท่าที่还没有มีการบอกล้าง

ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ตามกฎหมาย คือ บุคคลที่ใช้อำนาจปกครองเพื่อคอยดูแลและให้การช่วยเหลือผู้เยาว์ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น บิดามารดา บิดาหรือมารดา ผู้ปกครองที่ศาลแต่งตั้งผู้รับบุตรบุญธรรม เป็นต้น หากผู้เยาว์ทำนิติกรรมลงไปโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมนิติกรรมนั้นตกเป็นโมฆียะ เช่น เด็กชายเก่งอยากได้โทรศัพท์มือถือแต่ตนเองไม่มีเงิน จึงไปทำสัญญากู้เงินจากนายสมชาย จำนวน ๕,๐๐๐ บาทตามลำพัง เช่นนี้สัญญาดังกล่าวย่อมตกเป็นโมฆียะ บิดาของเด็กชายเก่งมีสิทธิบอกล้างสัญญากู้เงินดังกล่าวได้ แต่ทั้งนี้ต้องคืนเงิน ๕,๐๐๐ บาทให้กับนายสมชายด้วย

ในบางครั้งผู้เยาว์อาจทำการบางอย่างโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม เช่น ผู้เยาว์อายุครบ ๑๕ ปีบริบูรณ์สามารถทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินของตนเองให้ผู้อื่นได้ หรือผู้เยาว์สามารถทำการใด ๆ ที่เหมาะสมแก่ฐานานุรูปแห่งตนและเป็นการจำเป็นในการดำรงชีพตามสมควรได้เอง เช่น ซื้อข้าวแกงเพื่อรับประทาน ซื้อปากกาเพื่อใช้ในการเรียนหนังสือ เป็นต้น

ผู้เยาว์

๒. กฎหมายบัตรประจำตัวประชาชน

การมีบัตรประจำตัวประชาชนเป็นหน้าที่หนึ่งของพลเมืองไทย ตามพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ กำหนดให้ผู้มีสัญชาติไทยซึ่งมีอายุตั้งแต่ ๑๕ ปีบริบูรณ์ แต่ไม่เกิน ๑๗ ปีบริบูรณ์ และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านต้องมีบัตรประจำตัวประชาชน การทำบัตรประจำตัวประชาชนในกรณีอายุครบ ๑๕ ปีบริบูรณ์ต้องยื่นคำขอต่อเจ้าหน้าที่ภายในกำหนด ๖๐ วันนับแต่อายุครบ ๑๕ ปีบริบูรณ์ หากพ้นกำหนดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท หลักฐานที่ต้องใช้ในการทำบัตรประจำตัวประชาชน ได้แก่ สำเนาทะเบียนบ้านและสูติบัตร โดยไปยื่นเรื่อง ณ อำเภอหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในกรณีมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครให้ยื่นที่สำนักงานเขต

บัตรประจำตัวประชาชนมีระยะเวลาครั้งละ ๖ ปี โดยผู้ทำบัตรประชาชนสามารถทำบัตรใหม่ได้ภายใน ๖๐ วันก่อนบัตรหมดอายุ และถ้าบัตรหมดอายุแล้วยังสามารถทำบัตรใหม่ได้ภายในกำหนด ๖๐ วัน หากพ้นกำหนดระยะเวลา ผู้ทำบัตรต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท หลักฐานที่ต้องใช้ในการทำบัตรประชาชนเมื่อครบอายุบัตร ๖ ปี ได้แก่ สำเนาทะเบียนบ้านและบัตรประจำตัวประชาชนเดิมที่หมดอายุ

กรณีผู้ถือบัตรประจำตัวประชาชนมีการเปลี่ยนชื่อตัว หรือชื่อสกุล ต้องยื่นคำขอเปลี่ยนบัตรต่อเจ้าหน้าที่ภายใน ๖๐ วัน นับแต่มีการเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อสกุล หากพ้นกำหนดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท หลักฐานที่ต้องใช้ในการเปลี่ยนบัตรประจำตัวประชาชน ได้แก่ สำเนาทะเบียนบ้าน บัตรประจำตัวประชาชนใบเดิม และหลักฐานในการเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อสกุล ถ้าผู้ถือบัตรประจำตัวประชาชนมีการย้ายภูมิลำเนาสามารถใช้บัตรเดิมต่อไปได้จนกว่าบัตรหมดอายุ หรือผู้ถือบัตรประจำตัวประชาชนจะไปยื่นเปลี่ยนบัตรใหม่ก็ได้

สำหรับกรณีบัตรประจำตัวประชาชนสูญหายหรือถูกทำลายจนไม่สามารถใช้แสดงต่อบุคคลใด ๆ ได้อีก บุคคลนั้นต้องดำเนินการแจ้งเรื่องดังกล่าวต่อเจ้าหน้าที่สำนักงานทะเบียน และยื่นคำขอมีบัตรใหม่ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน ๖๐ วันนับแต่บัตรเดิมสูญหายหรือถูกทำลาย หากพ้นกำหนดดังกล่าว ผู้ทำบัตรต้องระวางโทษไม่เกิน ๒๐๐ บาท หลักฐานที่ต้องใช้ในการทำบัตรใหม่ ได้แก่ สำเนาทะเบียนบ้าน และบัตรประจำตัวหรือเอกสารใด ๆ ที่มีรูปถ่ายที่ทางราชการออกให้ เช่น บัตรประจำตัวนักเรียน หนังสือเดินทาง ใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ เป็นต้น

บัตรประจำตัวประชาชน

๓. กฎหมายแพ่งเกี่ยวกับครอบครัว

กฎหมายครอบครัว เป็นเรื่องพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของเรา เมื่อมนุษย์เจริญเติบโตขึ้นย่อมมีการสร้างครอบครัว ซึ่งกฎหมายจะเข้ามาเกี่ยวข้องตั้งแต่การหมั้น การสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาและบิดามารดากับบุตรว่ามีสิทธิและหน้าที่ระหว่างกันอย่างไรบ้าง อันเป็นเรื่องวิถีชีวิตของปวงชนทั่วไป ดังนั้น การเป็นบุคคลที่อยู่ในสังคมจึงมีความจำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคตต่อไปได้

๓.๑ การหมั้น

ตามกฎหมาย การหมั้น จะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์ หมายถึง บุคคลทั่วไปจะทำการหมั้นได้ต้องมีอายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์ หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอายุไม่ครบ ๑๗ ปีบริบูรณ์ การหมั้นจะเป็นโมฆะไม่มีผลใด ๆ ในทางกฎหมาย เช่น นายเอทำการหมั้นกับนางสาวสุดสวยอายุ ๑๖ ปี การหมั้นดังกล่าวจึงเป็นโมฆะ ไม่มีผลใด ๆ ในทางกฎหมาย หากต่อมามีการผิดสัญญาหมั้นเกิดขึ้น ฝ่ายใดจะเรียกร้องใด ๆ ต่อกันไม่ได้ เช่น หากต่อมานายเอแอบไปจดทะเบียนสมรสกับหญิงอื่น นางสาวสุดสวยไม่มีสิทธิฟ้องเรียกร้องค่าเสียหายใด ๆ กับนายเอ

กรณีชายหรือหญิงเป็นผู้เยาว์จะทำการหมั้นได้ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม หากไม่ได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม การหมั้นย่อมเป็นโมฆียะ ผู้แทนโดยชอบธรรมสามารถบอกล้างการหมั้นนั้นได้

การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายชายได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินให้แก่หญิง เพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับหญิงนั้น หมายถึง การหมั้นจะต้องมีการส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินให้แก่หญิง ซึ่งเรียกทรัพย์สินนี้ว่า “ของหมั้น” และต้องมีการส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินให้กันจริง ๆ ในขณะทำการหมั้นด้วย เช่น นายเจมต้องการสมรสกับนางสาวส้ม จึงมอบแหวนเพชรให้นางสาวส้มเพื่อเป็นสัญญาว่าจะทำการสมรสด้วยในภายหลัง เช่นนี้ถือว่าเป็นการหมั้นแล้ว

เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่หญิง หมายถึง เมื่อมีการส่งมอบของหมั้นให้กับหญิง ของหมั้นย่อมตกเป็นของหญิงทันที

๓.๒ การสมรส

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีมีเหตุอันควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นก็ได้ เหตุอันควรที่สามารถขออนุญาตศาลทำการสมรสได้ก่อนอายุครบ ๑๗ ปีบริบูรณ์ เช่น นายแดงได้ร่วมประเวณีกับนางสาวขาวอายุ ๑๖ ปี จนนางสาวขาวตั้งครรภ์ เช่นนี้เพื่อมนุษยธรรมถือว่ามีความเหตุอันควรที่จะมาร้องขอต่อศาลเพื่อจะทำการสมรสก่อนอายุครบ ๑๗ ปีบริบูรณ์ได้ ในกรณีผู้เยาว์จะทำการสมรสต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมด้วย การสมรสที่ถูกต้องตามกฎหมาย หมายถึง มีการจดทะเบียนต่อหน้านายทะเบียนให้ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น

ข้อห้ามมิให้ชายหญิงสมรสมีหลายประการ ดังนี้

- ๑) ชายหรือหญิงที่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- ๒) ชายหรือหญิงที่เป็นญาติทางสายโลหิต เช่น บิดาหรือมารดากับบุตร พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน เป็นต้น

๓) ผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรม

๔) ชายหรือหญิงที่มีคู่สมรสของตนเองอยู่ก่อนแล้ว

๕) หญิงที่สามีตายหรือที่การสมรสสิ้นสุดด้วยประการอื่น เช่น มีการจดทะเบียนหย่า จะทำการสมรสใหม่ภายใน ๓๐ วันนับแต่การสมรสเดิมสิ้นสุดลงไม่ได้ เว้นแต่จะคลอดบุตรในระหว่างนี้ หรือสมรสกับคู่สมรสเดิม หรือมีใบรับรองแพทย์ว่าหญิงนั้นมิได้มีครรภ์

เหตุผลที่กฎหมายห้ามไว้ก็เพื่อประโยชน์ในการสันนิษฐานว่าเด็กที่เกิดมาจะเป็นบุตรของผู้ใด เพราะเวลา ๓๐ วันเป็นช่วงเวลาที่นานที่สุดที่ทารกจะอยู่ในครรภ์มารดาได้ ดังนั้น หากเด็กเกิดมาภายใน ๓๐ วันนับแต่ชายผู้เป็นสามีถึงแก่ความตายหรือนับแต่การสมรสสิ้นสุดด้วยประการอื่น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเด็กเป็นบุตรของชายผู้เป็นสามีหรือเคยเป็นสามี เช่น ชายหญิงจดทะเบียนหย่าแล้วหญิงเกิดมีบุตรอยู่ในครรภ์เช่นนี้เมื่อเด็กคลอดออกมาภายใน ๓๐ วันนับแต่การสมรสสิ้นสุดเช่นนี้กฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเด็กคนดังกล่าวเป็นบุตรของชายผู้เคยเป็นสามี เป็นต้น

ใบสำคัญการสมรส

๓.๓ การรับรองบุตร

ตามกฎหมายเด็กเกิดจากบิดามารดาที่ไม่ได้สมรสกัน จะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายต่อเมื่อบิดามารดาได้สมรสกันในภายหลัง หรือบิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตร หรือศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บิดาจะจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากเด็กและมารดาเด็ก

มารดาเลี้ยงบุตร

การจดทะเบียนรับรองบุตรต้องได้รับความยินยอมทั้งจากมารดาและบุตร โดยสามารถยื่นคำร้องขอจดทะเบียน ณ อำเภอ กิ่งอำเภอ หรือสำนักงานเขต กรณีในกรุงเทพมหานคร หากมารดาหรือเด็กไม่ให้ความยินยอม หรืออยู่ในสภาพไม่สามารถให้ความยินยอมได้ เช่น เด็กยังเป็นทารกหรือไร้เดียงสา บิดาต้องไปยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำพิพากษา แล้วจึงนำคำพิพากษาไปจดทะเบียนกับเจ้าหน้าที่ต่อไป

๓.๔ การรับบุตรบุญธรรม

การรับบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑) ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๕ ปีและผู้นั้นต้องมีอายุต่ำกว่าผู้ที่เป็นบุตรบุญธรรมอย่างน้อย ๑๕ ปี

๒) ในกรณีผู้จะเป็นบุตรบุญธรรมมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปี ผู้นั้นต้องให้ความยินยอมด้วย

๓) ถ้าผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม หากไม่มีผู้ให้ความยินยอมหรือมีแต่ไม่ให้ความยินยอมโดยปราศจากเหตุผลอันควรและเป็นปฏิปักษ์ต่อสุขภาพ ความเจริญ หรือสวัสดิภาพของผู้เยาว์ มารดาหรือบิดาหรือผู้ประสงค์จะขอรับบุตรบุญธรรมหรืออัยการจะร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอมก็ได้

๔) การจดทะเบียนบุตรบุญธรรมสามารถจดทะเบียน ณ อำเภอ กิ่งอำเภอ หรือสำนักงานเขต ในกรณีกรุงเทพมหานคร หากผู้จะเป็นบุตรบุญธรรมและผู้ประสงค์จะรับบุตรบุญธรรมมีคู่สมรส การจดทะเบียนต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสด้วย ถ้าคู่สมรสไม่ให้ความยินยอม ผู้จะเป็นบุตรบุญธรรมหรือผู้ประสงค์จะรับบุตรบุญธรรมสามารถร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาแทนการให้ความยินยอมก็ได้

เรื่องที่ ๒

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและประเทศ

๑. กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ

ปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างมาก เนื่องจากธรรมชาติหลายอย่างกำลังเปลี่ยนไป เช่น อุณหภูมิโลกสูงขึ้น น้ำแข็งขั้วโลกละลายตัวเร็วขึ้นมากกว่าปกติซึ่งส่งผลให้โลกมีปริมาณน้ำสูงขึ้นจนอาจถึงขั้นน้ำท่วมโลกได้ เป็นต้น ซึ่งสาเหตุที่ทำให้โลกเปลี่ยนแปลงไปมากเช่นนี้คือมนุษย์ เนื่องจากมีวิถีชีวิตที่ชอบความสะดวกสบายและเน้นการบริโภคนิยมเป็นหลัก ทำให้มีการใช้ทรัพยากรมากเกินไปจนเกินความจำเป็น ดังนั้นจึงต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติเพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๑.๑ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อบังคับส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศ โดยได้กำหนดมาตรการหลายประการ ได้แก่ ส่งเสริมประชาชนและองค์กรเอกชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม จัดระบบการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม กำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วนท้องถิ่นให้เกิดการประสานงาน และมีหน้าที่ร่วมกันในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและกำหนดแนวทางปฏิบัติในส่วนที่ไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบโดยตรง กำหนดมาตรการควบคุมมลพิษด้วยการจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสีย ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดของเสีย และเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับมลพิษ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดมลพิษให้เป็นไปโดยชัดเจน กำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมด้านกองทุนและความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นการจูงใจให้มีการยอมรับที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีคณะบุคคลขึ้นมาดูแลสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะเรียกว่า **“คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ”** มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ มีอำนาจหน้าที่หลายประการ เช่น เสนอนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี กำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม พิจารณาให้ความเห็นชอบในแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่รัฐมนตรีเสนอ พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับ

จังหวัด เสนอแนะมาตรการด้านการเงิน การคลัง การภาษีอากรและการส่งเสริมการลงทุนเพื่อปฏิบัติตามนโยบายและแผนการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติจะออกประกาศเพื่อให้ทุกหน่วยงานและประชาชนต้องปฏิบัติตามประกาศดังกล่าว อันจะเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ ส่งเสริมและรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนสืบไป ซึ่งประกาศของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติจะครอบคลุมในเรื่องสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๐ พ.ศ. ๒๕๔๓ เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำใต้ดิน ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๗ พ.ศ. ๒๕๔๙ เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเล ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓๒ พ.ศ. ๒๕๕๒ เรื่อง กำหนดให้ท้องที่เขตตำบลมาบตาพุด ตำบลห้วยโป่ง ตำบลเนินพระ และตำบลทับมา อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ทั้งตำบล ตำบลมาบข่า อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ทั้งตำบล และตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง ทั้งตำบล รวมทั้งพื้นที่ทะเลภายในแนวเขต เป็นเขตควบคุมมลพิษ เป็นต้น

ในกรณีผู้ใดบุกรุกหรือครอบครองที่ดินของรัฐโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือเข้าไปกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการทำลาย ทำให้สูญหาย หรือเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติหรือศิลปกรรมอันควรแก่การอนุรักษ์ หรือก่อให้เกิดมลพิษอันมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ ต้องระวางโทษจำคุกหรือปรับ และโทษทางแพ่งต้องชดเชยค่าเสียหายให้แก่รัฐตามมูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่เสียหาย

อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

๑.๒ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองและดูแลป่าไม้ของประเทศมิให้ลดน้อยถอยลง เนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับป่าสงวนที่มีอยู่เดิมไม่มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ การประกาศพื้นที่เขตป่าสงวนกระทำด้วยความล่าช้า และโทษที่จะลงแก่ผู้ฝ่าฝืนทำลายป่ายังมีอัตราโทษที่น้อย จึงมีการตรากฎหมายฉบับนี้ออกมาบังคับใช้ สาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้คือเมื่อพื้นที่ใดได้ประกาศเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติแล้วห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๖ เดือนถึง ๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๕,๐๐๐ บาทถึง ๕๐,๐๐๐ บาท นอกจากนี้หากได้กระทำความผิดเป็นเนื้อที่เกิน ๒๕ ไร่ หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ต้นไม้สำคัญอย่างเช่น ไม้สัก ไม้ยาง หรือไม้สนเขา ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๒ ปีถึง ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ บาทถึง ๑๕๐,๐๐๐ บาท

๑.๓ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นกฎหมายที่มีสาระสำคัญเพื่อสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าโดยกำหนดมาตรการต่าง ๆ เช่น การห้ามล่า การเพาะพันธุ์ การครอบครอง และการค้าซึ่งสัตว์ป่า ซากของสัตว์ป่าและผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่า เว้นแต่การกระทำเพื่อประโยชน์ในการสำรวจ การศึกษาและวิจัยทางวิชาการ การคุ้มครองสัตว์ป่า การเพาะพันธุ์ หรือเพื่อกิจการสวนสัตว์สาธารณะ ซึ่งกระทำโดยราชการ และได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมป่าไม้หรืออธิบดีกรมประมงในกรณีเป็นสัตว์น้ำ การขอเปิดสวนสัตว์สาธารณะ การกำหนดบริเวณและสถานที่ห้ามล่าสัตว์ป่า เป็นต้น กรณีผู้ใดล่าหรือพยายามล่าสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง มีไว้ในครอบครองซึ่งสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือผู้ใดค้าสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าสงวน ซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๔ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

๒. กฎหมายปกครอง

กฎหมายปกครอง เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักการพื้นฐานแห่งรัฐที่ใช้ในการปกครองประเทศ หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ และประชาชนต้องมีความเข้าใจเบื้องต้นในหลักการของกฎหมายปกครอง เพื่อจะได้ปฏิบัติตามให้ถูกต้องตามที่กฎหมายปกครองกำหนด ทั้งนี้เพื่อให้ประเทศชาติและสังคมได้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข กฎหมายปกครองเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกี่ยวกับการจัดระเบียบในการปกครองของรัฐ

และการดำเนินกิจกรรมของฝ่ายปกครองในการจัดทำบริการสาธารณะ รวมทั้งกำหนดหลักความเกี่ยวพันในทางปกครองระหว่างฝ่ายปกครองกับเอกชน

๒.๑ การจัดระบบบริหารราชการของประเทศไทย

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ แบ่งการบริหารราชการแผ่นดินออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ การบริหารราชการแผ่นดินส่วนกลาง การบริหารราชการแผ่นดินส่วนภูมิภาค และการบริหารราชการแผ่นดินส่วนท้องถิ่น

๑) การบริหารราชการแผ่นดินส่วนกลาง

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ราชการส่วนกลาง หมายถึง กระทรวง ทบวง กรมซึ่งสังกัดหรือไม่สังกัดกระทรวง โดยกำหนดให้มีกระทรวงและหน่วยงานที่มีฐานะเป็นกระทรวง จำนวน ๒๐ กระทรวง

๒) การบริหารราชการแผ่นดินส่วนภูมิภาค

เนื่องจากราชการส่วนกลางไม่สามารถดูแลประชาชนได้อย่างทั่วถึง จึงได้มีการตั้งหน่วยงานในส่วนภูมิภาคขึ้นเพื่อดูแลประชาชนในแต่ละพื้นที่ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๕๕๗ ราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน

๓) การบริหารราชการแผ่นดินส่วนท้องถิ่น

เป็นการกระจายอำนาจทางพื้นที่และทางด้านการบริหารไปสู่ส่วนท้องถิ่น โดยมอบอำนาจให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจกรรมของท้องถิ่นได้เองและมีความเป็นอิสระตามสมควร แต่ทั้งนี้ยังอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล ปัจจุบันราชการส่วนท้องถิ่น มีดังนี้

๒.๒ องค์การบริหารส่วนจังหวัด

จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยกำหนดให้เขตจังหวัดเป็นเขตขององค์การบริหารส่วนจังหวัด มีฐานะเป็นนิติบุคคล ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีสมาชิกมาจากการเลือกตั้งของประชาชน โดยมีวาระในการดำรงตำแหน่ง ๔ ปี สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีประธานสภาได้ ๑ คน และรองประธานสภาไม่เกิน ๒ คน มีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ เช่น การดูแลรักษาทรัพยากร

ธรรมชาติในท้องถิ่น การจัดการศึกษา การตราข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อใช้ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ การจัดเก็บภาษีท้องถิ่น ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ควบคุมการปฏิบัติราชการของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ เป็นต้น

องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี

ส่วน นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน มีวาระในการดำรงตำแหน่ง ๔ ปีนับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน ๒ วาระไม่ได้ มีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ เช่น กำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย บริหารราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติและนโยบาย ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย เป็นต้น

๒.๓ เทศบาล

จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มีฐานะเป็นนิติบุคคล หลังจากนั้น มีการแก้ไขกฎหมายบางส่วน ปัจจุบันนี้เทศบาลมี ๓ ประเภท คือ **เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร** เทศบาลประกอบด้วยสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี **สภาเทศบาล** มีสมาชิกมาจากการเลือกตั้งของประชาชน มีวาระ ๔ ปี สภาเทศบาลมีประธานสภา ๑ คนและรองประธานสภา ๑ คน

ซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาเทศบาล มีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ เช่น การตราเทศบัญญัติเพื่อใช้ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ การรักษาความสะอาดเรียบร้อย การระงับและป้องกันสาธารณภัย การบริการเรื่องทะเบียนราษฎร พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปี ควบคุมการปฏิบัติราชการของนายกเทศมนตรี ให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ เป็นต้น

เทศบาลตำบลปรางสาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ส่วนนายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในเขตเทศบาล มีวาระ ๔ ปี แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน ๒ วาระไม่ได้ มีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ เช่น กำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย บริหารราชการของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติและนโยบาย ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย เป็นต้น

๒.๔ องค์การบริหารส่วนตำบล

จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มีฐานะเป็นนิติบุคคล ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน มีวาระ ๔ ปี **สภาองค์การบริหารส่วนตำบล** มีประธานสภา ๑ คน กับรองประธานสภา ๑ คน มีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ เช่น ตราข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล รักษาความสะอาดที่สาธารณะไม่ว่าจะเป็นถนน แม่น้ำ ลำคลองต่าง ๆ พิจารณาให้ความ

เห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบล ควบคุมการปฏิบัติราชการของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ เป็นต้น

องค์การบริหารส่วนตำบลภูเขาทอง จังหวัดนครศรีอยุธยา

ส่วนนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งของประชาชน มีวาระ ๔ ปี แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน ๒ วาระไม่ได้ มีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ เช่น กำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย จัดวางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปโดยเรียบร้อย บริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติ และนโยบาย ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย เป็นต้น

๒.๕ กรุงเทพมหานคร

เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๔ มีฐานะเป็นนิติบุคคล ประกอบด้วยสภากรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สภากรุงเทพมหานครมีสมาชิกมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีวาระ ๔ ปี และมีประธานสภา ๑ คนและรองประธานสภาอีกไม่เกิน ๒ คน มีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ เช่น ตราข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร พิจารณาร่างงบประมาณรายจ่ายของกรุงเทพมหานคร การจัดเก็บภาษี ควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหารให้ปฏิบัติตามกฎหมาย นโยบาย และข้อบังคับต่าง ๆ ของทางราชการ เป็นต้น

ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร

ส่วนผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีวาระ ๔ ปี แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน ๒ วาระไม่ได้ มีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ เช่น กำหนดนโยบายและบริหารราชการของกรุงเทพมหานครให้เป็นไปตามกฎหมาย บริหารราชการตามที่คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย จัดวางระเบียบเพื่อให้งานของกรุงเทพมหานครเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เป็นต้น

๒.๖ เมืองพัทยา

เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่ใช้ในเขตพื้นที่เมืองพัทยา จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. ๒๕๔๒ มีฐานะเป็นนิติบุคคล ประกอบด้วยสภาเมืองพัทยาและนายกเมืองพัทยา สภาเมืองพัทยามีสมาชิกที่มาจากจากการเลือกตั้งของประชาชนในเขตเมืองพัทยา มีวาระ ๔ ปี และให้มีประธานสภาเมืองพัทยา ๑ คนและรองประธานสภาเมืองพัทยา ๒ คน มีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ เช่น ตราข้อบัญญัติเมืองพัทยา การรักษาความสงบเรียบร้อย การวางผังเมืองและการควบคุมการก่อสร้าง ควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหารให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย และข้อบังคับของทางราชการ เป็นต้น

ศาลาว่าการเมืองพัทยา

ส่วนนายกเมืองพัทยามาจากการเลือกตั้งของประชาชนในเขตเมืองพัทยา มีวาระ ๔ ปี แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน ๒ วาระไม่ได้ มีอำนาจหน้าที่ต่างๆ เช่น กำหนดนโยบายที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย สั่งอนุญาตและอนุมัติเกี่ยวกับราชการเมืองพัทยา ปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรีมอบหมาย เป็นต้น

๓. กฎหมายแรงงาน

ศาสตราจารย์เกษมสันต์ วิลาวรรณ ผู้พิพากษาอาวุโสศาลแรงงานกลาง ได้อธิบายไว้ว่า “กฎหมายแรงงาน” หมายถึง กฎหมายที่บัญญัติถึงสิทธิและหน้าที่ของนายจ้าง ลูกจ้าง องค์การของนายจ้าง และองค์การของลูกจ้าง รวมทั้งมาตรการที่กำหนดให้นายจ้าง ลูกจ้าง และองค์การดังกล่าวต้องปฏิบัติต่อกันและต่อรัฐ ทั้งนี้ เพื่อให้การจ้างงาน การใช้แรงงาน การประกอบกิจการ และความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้างเป็นไปอย่างเหมาะสมและได้รับประโยชน์ที่พอเพียง อันจะมีผลทำให้เกิดความสงบสุข ความเจริญ และความมั่นคงแก่นายจ้าง ลูกจ้าง สังคม และประเทศ

ลูกจ้างผู้ใช้แรงงาน

๓.๑ สัญญาจ้างแรงงาน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติว่า สัญญาจ้างแรงงาน คือ สัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่า ลูกจ้าง ตกลงจะทำงานให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า นายจ้าง และนายจ้างตกลงจะให้สินจ้างแก่ลูกจ้างตลอดระยะเวลาที่ลูกจ้างทำงานให้

ดังนั้น การจะเป็นสัญญาจ้างแรงงานได้ต้องมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑) ต้องเป็นเรื่องที่ลูกจ้างตกลงทำงานให้นายจ้างและนายจ้างมีหน้าที่ต้องจ่ายสินจ้างให้กับลูกจ้าง แสดงว่าทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่และสิทธิซึ่งกันและกัน คือลูกจ้างมีหน้าที่ต้องทำงานให้นายจ้างและมีสิทธิจะได้รับสินจ้างจากนายจ้าง ส่วนนายจ้างมีหน้าที่จ่ายสินจ้างให้กับลูกจ้างและมีสิทธิจะใช้แรงงานลูกจ้างได้ตลอดระยะเวลาที่ลูกจ้างทำงานให้

๒) กฎหมายไม่ได้กำหนดแบบของสัญญาจ้างแรงงานไว้ ดังนั้นแค่เพียงนายจ้างลูกจ้างตกลงกันด้วยวาจาอย่างเดียวก็เป็นสัญญาจ้างแรงงานได้

๓) การจ่ายสินจ้างให้คำนวณตามระยะเวลาการทำงานเป็นคราวๆ เช่น ตกลงค่าจ้างเป็นรายวัน ๗ ละ ๒๐๐ บาท ถ้าลูกจ้างทำงานให้นายจ้าง ๑๐ วันจะได้ค่าจ้าง ๒,๐๐๐ บาท หรือกำหนดค่าจ้างเป็นรายเดือน ๗ ละ ๑๐,๐๐๐ บาท เมื่อลูกจ้างทำงานครบ ๑ เดือนจะได้ค่าจ้าง ๑๐,๐๐๐ บาท เป็นต้น

๔) นายจ้างสามารถบังคับบัญชาลูกจ้างได้ เช่น นายจ้างสามารถสั่งให้ลูกจ้างที่เป็นพนักงานขับรถยนต์ให้ขับรถยนต์ไปส่งของตามที่กำหนดได้ เป็นต้น

๕) การทำงานให้กับนายจ้างของลูกจ้างต้องทำงานตลอดระยะเวลาที่ตกลงจ้างกัน โดยไม่คำนึงถึงผลสำเร็จของงาน ดังนั้นเมื่อครบระยะเวลาที่ตกลงจ้างกัน นายจ้างมีหน้าที่ต้องจ่ายสินจ้างให้กับลูกจ้าง เช่น นายเปิดเปิดร้านวาดรูปจ้างนายกบมาเป็นผู้วาดรูปให้กับลูกค้า โดยตกลงค่าจ้างเดือนละ ๑๐,๐๐๐ บาทกำหนดจ่ายค่าจ้างทุกวันสิ้นเดือน ดังนั้นไม่ว่านายกบจะวาดรูปได้กี่รูปหรือไม่มีลูกค้ามาจ้างวาดรูปเลย นายเปิดซึ่งเป็นนายจ้างมีหน้าที่ต้องจ่ายค่าจ้างให้กับนายกบซึ่งเป็นลูกจ้าง

๓.๒ การใช้แรงงานเด็ก

การใช้แรงงานเด็กได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มีข้อกำหนดในการใช้แรงงานเด็กหลายประการ ดังนี้

- ๑) ห้ามมิให้นายจ้างจ้างเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปีเป็นลูกจ้าง
- ๒) กรณีมีการจ้างเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปีเป็นลูกจ้าง นายจ้างต้องแจ้งการจ้างหรือการสิ้นสุดการจ้าง และต้องจัดทำบันทึกสภาพการจ้างกรณีมีการเปลี่ยนแปลงต่อเจ้าหน้าที่ด้วย
- ๓) นายจ้างต้องจัดให้ลูกจ้างมีเวลาพักวันหนึ่งไม่น้อยกว่า ๑ ชั่วโมงติดต่อกันหลังจากที่ลูกจ้างทำงานมาแล้วไม่เกิน ๔ ชั่วโมง แต่ใน ๔ ชั่วโมงนั้นให้ลูกจ้างได้มีเวลาพักตามที่นายจ้างกำหนด
- ๔) ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปีทำงานในระหว่างเวลา ๒๒.๐๐ นาฬิกาถึงเวลา ๐๖.๐๐ นาฬิกา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นการเฉพาะจากเจ้าหน้าที่ ในกรณีลูกจ้างเป็นเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปีและเป็นผู้แสดงภาพยนตร์ หรือละคร นายจ้างอาจให้ทำงานในช่วงเวลาดังกล่าวได้ แต่ต้องจัดให้เด็กมีเวลาพักผ่อนตามสมควรด้วย
- ๕) ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปีทำงานล่วงเวลาหรือทำงานในวันหยุด

จากข้อกำหนดที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายแรงงานมุ่งคุ้มครองเด็กมิให้ต้องทำงานที่มีลักษณะอันเป็นอันตรายต่อสุขภาพ เนื่องจากเด็กเหล่านี้ต่อไปต้องเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศ หากให้ทำงานที่มีลักษณะอันตรายหรือมีลักษณะไม่ปลอดภัยย่อมส่งผลกับทรัพยากรบุคคลของประเทศในอนาคตได้

๔. กฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร

กฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร เป็นเรื่องที่รัฐกำหนดหลักเกณฑ์และระเบียบปฏิบัติในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีจากประชาชนโดยดูจากกำลังความสามารถของแต่ละคน หากใครมีรายได้ก็ให้นำมาคำนวณเสียภาษี ทั้งนี้เพื่อให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าโดยนำภาษีของประชาชนมาเป็นตัวขับเคลื่อน

หลักในการพัฒนาประเทศ หน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษี เช่น กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร เป็นต้น ตามประมวลรัษฎากรได้แบ่งภาษีอากรเป็น ๔ ประเภท ได้แก่ ๑. *ภาษีเงินได้* แบ่งเป็นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล ๒. *ภาษีมูลค่าเพิ่ม* ๓. *ภาษีธุรกิจเฉพาะ* และ ๔. *อากรแสตมป์* ตามกฎหมายบุคคลที่มีหน้าที่ในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ บุคคลที่มีรายได้ในปีภาษีที่ผ่านมา ได้แก่ บุคคลธรรมดา ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคล ผู้ถึงแก่ความตายระหว่างปีภาษี และกองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง

๔.๑ แหล่งที่มาของเงินได้ที่ใช้ในการคำนวณการเสียภาษี

เงินได้หรือรายได้ของผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะต้องทำการเสียภาษีนั่น นอกจากดูว่ามีเงินได้แล้วยังต้องดูแหล่งที่มาของเงินได้ด้วย ซึ่งมีทั้งเงินได้ในประเทศและเงินได้นอกประเทศ

ตามประมวลกฎหมายรัษฎากร มาตรา ๔๑ ผู้มีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา ๔๐ ในปีภาษีที่ผ่านมาต้องเสียภาษีตามกฎหมายไม่ว่าเงินได้นั้นจะจ่ายในประเทศหรือนอกประเทศ และกรณีผู้อยู่ในประเทศไทยมีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา ๔๐ ในปีภาษีที่ผ่านมาแล้ว เนื่องจากหน้าที่การงานหรือกิจการที่ทำในต่างประเทศ หรือเนื่องจากทรัพย์สินที่อยู่ในต่างประเทศ ต้องเสียภาษีเงินได้ตามกฎหมายเมื่อนำเงินได้พึงประเมินเข้ามาในประเทศไทย เช่น บริษัทก่อสร้างไทยจ้างชาวต่างชาติเข้ามาทำงานในประเทศไทย หรือคนไทยไปทำงานต่างประเทศแล้วนำเงินเข้ามาในประเทศไทย เป็นต้น

ในกรณีบุคคลใดอยู่ในประเทศไทยชั่วระยะเวลาหนึ่งหรือหลายระยะเวลารวมทั้งหมดถึง ๑๘๐ วันในปีภาษี บุคคลนั้นมีหน้าที่เสียภาษีตามกฎหมาย เช่น นายหงชาวเวียดนามเข้ามาทำงานในประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ และเดินทางกลับประเทศเวียดนามในวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๒ เช่นนี้ถือว่านายหงอยู่ในประเทศไทยรวมกันถึง ๑๘๐ วันแล้ว ดังนั้นนายหงมีหน้าที่เสียภาษีให้กับประเทศไทยด้วย

หมายเหตุ ปีภาษี หมายถึง ช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ถึง ๓๑ ธันวาคม ดังนั้นหากบุคคลมีเงินได้และเข้าเงื่อนไขของกฎหมายภาษีในปีภาษีที่ผ่านมา บุคคลนั้นก็มีความที่ต้องเสียภาษี

๔.๒ การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ทำได้ดังนี้

- ๑) **การคำนวณเงินได้สุทธิ** โดยนำเงินได้พึงประเมินมาหักด้วยค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อน ดังนี้

$$\text{เงินได้สุทธิ} = \text{เงินได้พึงประเมิน} - (\text{ค่าใช้จ่าย} + \text{ค่าลดหย่อน})$$

ก. การหักค่าใช้จ่ายบุคคล

กฎหมายให้สิทธิบุคคลสามารถนำค่าใช้จ่ายจากเงินได้พึงประเมินประเภทต่าง ๆ มาหักภาษีเพื่อใช้ในการคำนวณภาษีได้ เช่น ลูกจ้างที่มีรายได้เป็นเงินเดือนจากนายจ้างสามารถหักค่าใช้จ่ายเหมาจ่ายได้ร้อยละ ๔๐ แต่รวมกันต้องไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือกรณีถ้าบุคคลประกอบอาชีพอิสระ เช่น หนายความ วิศวกร ให้หักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควรในอัตราร้อยละ ๓๐ เป็นต้น

ข. การหักค่าลดหย่อน

การหักค่าลดหย่อนเป็นเรื่องที่กฎหมายได้กำหนดให้นำรายการบางอย่างนำมาหักเพิ่มขึ้นภายหลังที่มีการหักค่าใช้จ่ายบุคคลแล้วเพื่อให้ภาระในการเสียภาษีของผู้มีเงินได้ลดลง ซึ่งมีหลายกรณี เช่น ตัวผู้มีเงินได้หักได้ ๓๐,๐๐๐ บาท ถ้าผู้มีเงินได้มีคู่สมรสและคู่สมรสไม่มีเงินได้หักได้อีก ๓๐,๐๐๐ บาท นอกจากนี้หากผู้มีเงินได้มีบุตรที่กำลังศึกษาอยู่สามารถหักได้คนละ ๑๗,๐๐๐ บาท แต่ต้องไม่เกิน ๓ คน เป็นต้น

๒) การนำเงินได้สุทธิมาคำนวณภาษี

เมื่อนำรายได้ต่าง ๆ ของผู้มีเงินได้มาหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนต่าง ๆ แล้ว ผู้มีเงินได้จึงนำรายได้สุทธิไปคำนวณภาษีตามอัตรากำหนด

ตารางแสดงอัตรากำหนดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

เงินได้สุทธิ	ช่วงเงินได้สุทธิแต่ละชั้น	อัตรากำหนดร้อยละ	ภาษีแต่ละชั้นเงินได้สุทธิ	ภาษีสะสมสูงสุดของชั้น
๑ - ๑๕๐,๐๐๐	๑๕๐,๐๐๐	ได้รับยกเว้น		
๑๕๐,๐๐๑ - ๕๐๐,๐๐๐	๓๕๐,๐๐๐	๑๐	๓๕,๐๐๐	๓๕,๐๐๐
๕๐๐,๐๐๑ - ๑,๐๐๐,๐๐๐	๕๐๐,๐๐๐	๒๐	๑๐๐,๐๐๐	๑๓๕,๐๐๐
๑,๐๐๐,๐๐๑ - ๔,๐๐๐,๐๐๐	๓,๐๐๐,๐๐๐	๓๐	๙๐๐,๐๐๐	๑,๐๓๕,๐๐๐
๔,๐๐๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป		๓๗		

ตัวอย่างการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ นายสมชายทำงานที่บริษัทจำกัด มีรายได้เดือนละ ๓๐,๐๐๐ บาท มีนางดุสิตาเป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยภริยาไม่มีเงินได้และมีบุตรที่กำลังศึกษาอยู่ ๒ คน นอกจากนี้นายสมชายได้ทำประกันชีวิตไว้โดยจ่ายค่าเบี้ยประกันไปเป็นจำนวน ๑๕,๐๐๐ บาท

การคำนวณภาษีเงินได้ของนายสมชาย		
เงินได้พึงประเมิน ๓๐,๐๐๐ บาท x ๑๒ เดือน	๓๖๐,๐๐๐	(๑)
หักค่าใช้จ่าย (๔๐% ไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท)	๖๐,๐๐๐	(๒)
คงเหลือเงินได้หลังจากหักค่าใช้จ่าย	๓๐๐,๐๐๐	(๓)
หักค่าลดหย่อนส่วนตัว	๓๐,๐๐๐	
ค่าลดหย่อนคู่สมรสไม่มีเงินได้	๓๐,๐๐๐	
ค่าลดหย่อนบุตรศึกษา ๒ คน	๓๔,๐๐๐	
ค่าลดหย่อนเบี้ยประกันชีวิต	๑๕,๐๐๐	
รวม	๑๐๙,๐๐๐	(๔)
คงเหลือเงินได้สุทธิ (๓) - (๔)	๑๙๑,๐๐๐	
ภาษีเงินได้ทั้งปี (๑๕๐,๐๐๐ ได้รับยกเว้น) + (๔๑,๐๐๐ x ๑๐%)	๔,๑๐๐	

๔.๓ วิธีการและกำหนดเวลาในการยื่นเสียภาษี

- ๑) กำหนดเวลาในการยื่นเสียภาษี
- (๑) กรณีมีเงินได้พึงประเมินทุกประเภท (ใช้แบบ ภ.ง.ด. ๙๐) ยื่นระหว่างเดือนมกราคมถึงวันที่ ๓๑ มีนาคมของปีภาษีถัดไป
- (๒) กรณีมีเฉพาะเงินได้พึงประเมินประเภทที่ ๑ มาตรา ๔๐(๑) ประเภทเดียว (ใช้แบบ ภ.ง.ด. ๙๑) ยื่นระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคมของปีภาษีถัดไป
- (๓) กรณีมีเงินได้ขอชำระภาษีล่วงหน้า (ใช้แบบ ภ.ง.ด. ๙๓) ให้ยื่นก่อนถึงกำหนดเวลาการยื่นแบบตามปกติ
- (๔) กรณียื่นเสียภาษีครั้งปีสำหรับผู้มีเงินได้พึงประเมิน เฉพาะประเภทที่ ๕, ๖, ๗ และ ๘ (ใช้แบบ ภ.ง.ด. ๙๔) ให้ยื่นระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายนของปีภาษีนั้น

๒) วิธีการในการยื่นภาษี ได้กำหนดไว้หลายวิธี ดังนี้

(๑) ยื่นที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา

(๒) สำหรับท้องที่กรุงเทพมหานคร อาจยื่นแบบทางไปรษณีย์ โดยส่งไปยังกองคลัง กรมสรรพากรได้ โดยถือเอาวันลงทะเบียนเป็นวันรับแบบและชำระภาษี (ไม่รวมกรณีขอผ่อนชำระ)

(๓) กรอกข้อมูลในเว็บไซต์ของกรมสรรพากร แล้วชำระภาษีผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารพาณิชย์ โดยวิธีอื่นได้แก่ ชำระผ่านเอทีเอ็ม โทรศัพท์บ้าน โทรศัพท์เคลื่อนที่ ทางอินเทอร์เน็ต หรือชำระผ่านทางไปรษณีย์

(๔) ยื่นที่ธนาคารพาณิชย์และสาขาที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร หรือต่างจังหวัด แต่ต้องเป็นกรณียื่นแบบฯ และชำระภาษีภายในกำหนดเวลา มีภาษีที่ต้องชำระพร้อมกับการยื่นแบบฯ และจะต้องเป็นแบบที่แสดงชื่อ ที่อยู่ เลขประจำตัวผู้เสียภาษี ตามที่กรมสรรพากรจัดทำและส่งให้

สรุป

การศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์ กฎหมายบัตรประจำตัวประชาชน กฎหมายเกี่ยวกับครอบครัวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการหมั้น การสมรส เป็นต้น รวมทั้งการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและประเทศ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ กฎหมายแรงงาน กฎหมายปกครองและกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร ซึ่งกฎหมายทั้งหมดที่ได้ศึกษานี้ถือว่าเป็นกฎหมายหลักที่บุคคลในฐานะพลเมืองของประเทศจำเป็นต้องเรียนรู้ ทั้งนี้เมื่อทราบว่าสิ่งใดเป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดสิทธิและหน้าที่ไว้ ประชาชนจะได้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง เพื่อดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นและสังคมได้อย่างสงบสุขอันส่งผลให้ประเทศเจริญก้าวหน้าและได้รับการยอมรับจากสังคมโลกเนื่องจากประชาชนของประเทศได้ปฏิบัติตามหน้าที่ของพลเมืองที่ดีอย่างแท้จริง

ปีภาษี 2553

แบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

สำหรับผู้มีเงินได้จากการจ้างแรงงาน

ตามมาตรา 40 (1) ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ภ.ง.ด.91

ผู้มีเงินได้

เลขประจำตัวประชาชน

วันเดือนปีเกิด

เลขประจำตัวผู้เสียภาษี

ชื่อ

ชื่อสกุล

ที่อยู่

เลขที่

หมู่ที่

ตำบล/แขวง

อำเภอ/เขต

จังหวัด

รหัสไปรษณีย์

โทรศัพท์ที่บ้าน

ที่ทำงาน

สถานะ

โสด

สมรส

หย่า

ตายระหว่างปีภาษี

คู่สมรส

เลขประจำตัวผู้เสียภาษี

ชื่อ

ชื่อสกุล

ที่อยู่

เลขที่

หมู่ที่

ตำบล/แขวง

อำเภอ/เขต

จังหวัด

รหัสไปรษณีย์

โทรศัพท์ที่บ้าน

ที่ทำงาน

สถานะ

โสด

สมรส

หย่า

ตายระหว่างปีภาษี

ภาษีที่ชำระเพิ่มเติม

การลดหย่อนเงินภาษีที่ชำระให้สรรพากรเมือง

รหัสสรรพากรเมือง

ผู้มีเงินได้

คู่สมรส

ไม่ประสงค์บริจจาค

ประสงค์บริจจาคภาษี 100 บาทให้

ไม่ประสงค์บริจจาค

ประสงค์บริจจาคภาษี 100 บาทให้

คำรับรอง

คำร้องขอคืนเงินภาษี

ข้าพเจ้าขอรับรองว่ารายการที่แสดงไว้เป็นความจริงทุกประการ

พร้อมนี้ได้แนบหลักฐาน และใบแนบ (ถ้ามี) รวม

ฉบับ

ลงชื่อ

ผู้มีเงินได้

ลงชื่อ

ผู้แทน

(

)

ในฐานะเป็น

ของผู้มีเงินได้

ที่อยู่

ของผู้นาม

วันที่

ข้าพเจ้ามีความประสงค์จะขอคืนเงินภาษีที่ชำระไว้เกิน

ตามที่แสดงไว้ใน

14, หรือ 18, หรือ 20,

เป็นจำนวนเงิน

-

บาท

ลงชื่อ

ผู้มีเงินได้

โปรดทราบ

กรมสรรพากรให้บริการอิเล็กทรอนิกส์แบบ ภ.ง.ด. 91 ทางเว็บไซต์ของกรมสรรพากรที่ www.rd.go.th ได้แก่

1. บริการยื่นแบบ ภ.ง.ด.91 และชำระภาษี หรือขอคืนภาษีผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2. บริการพิมพ์แบบ ภ.ง.ด.91 จากระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

3. บริการโปรแกรมคำนวณภาษีตามแบบ ภ.ง.ด.91 ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

** สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ศูนย์บริการข้อมูลสรรพากร RD Call Center โทร. 1161

ผู้จ่ายเงินให้

เลขประจำตัวผู้เสียภาษี / เลขประจำตัวประชาชน

ก การคำนวณภาษี

1. เงินเดือน ค่าจ้าง บ้านเช่า ฯลฯ (รวมเงินได้พึงประเมินตาม ก 6.)

2. หัก เงินได้ที่ได้รับยกเว้น (ยกมาจาก ก 7.)

3. คงเหลือ (1. - 2.)

4. หัก ค่าใช้จ่าย (ร้อยละ 40 ของ 3. แต่ไม่เกินที่กฎหมายกำหนด)

5. คงเหลือ (3. - 4.)

6. หัก ค่าลดหย่อนฯ (ยกมาจาก ก 14.)

7. คงเหลือ (5. - 6.)

8. หัก เงินบริจาคสนับสนุนการศึกษา (2 เท่าของจำนวนเงินที่ได้จ่ายไปจริง แต่ไม่เกินร้อยละ 10 ของ 7.)

9. คงเหลือ (7. - 8.)

10. หัก เงินบริจาค (ไม่เกินร้อยละ 10 ของ 9.)

11. เงินได้สุทธิ (9. - 10.)

12. ภาษีคำนวณจากเงินได้สุทธิตาม 11.

13. หัก ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย

14. คงเหลือ ภาษีที่ ☐ ชำระเพิ่มเติม ☐ ชำระไว้เกิน

(หลักฐานแบบ 8, 10, และ 13. รวม.....ฉบับ)

กรณี ☐ มีแบบ ☐ ยื่นแบบฯเพิ่มเติม ☐ ยื่นแบบฯ คืนค่าทอนคลว

15. บวก ภาษีที่ชำระเพิ่มเติม (ยกมาจาก ก 6. ของแบบฯ ยื่น)

16. หัก ภาษีที่ชำระไว้เกิน (ยกมาจาก ก 7. ของแบบฯ ยื่น)

17. หัก ภาษีที่ชำระไว้ตามแบบ ภ.ง.ด.91 (กรณียื่นเพิ่มเติม)

18. ภาษีที่ ☐ ชำระเพิ่มเติม ☐ ชำระไว้เกิน

19. บวก เงินเพิ่ม (ถ้ามี)

20. รวม ภาษีที่ ☐ ชำระเพิ่มเติม ☐ ชำระไว้เกิน

ก รายการลดหย่อนและยกเว้นหลังจากหักค่าใช้จ่าย

1. ผู้มีเงินได้ -

2. คู่สมรส (30,000 บาท กรณีไม่มีเงินได้ -
รวมค่ารวมภาษีที่ตนไม่มีเงินได้)

3. บุตร คนละ 15,000 บาท - คน -
บุตร คนละ 17,000 บาท - คน -

4. อุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา -
บิดาของผู้มีเงินได้ (ถ้าบิดาเคยประกอบอาชีพประกอบอาชีพ)
มารดาของผู้มีเงินได้ (ถ้ามารดาเคยประกอบอาชีพประกอบอาชีพ)
บิดาของผู้สมรสที่มีเงินได้รวมค่ารวมภาษีที่ตนไม่มีเงินได้
มารดาของผู้สมรสที่มีเงินได้รวมค่ารวมภาษีที่ตนไม่มีเงินได้

5. อุปการะเลี้ยงดูคนพิการหรือคนทุพพลภาพ -
(ยกมาจากแบบ ภ.ย.04)

6. เบี้ยประกันสุขภาพบิดามารดาของผู้มีเงินได้และบุตร -
บิดาของผู้มีเงินได้ (ถ้าบิดาเคยประกอบอาชีพประกอบอาชีพ)
มารดาของผู้มีเงินได้ (ถ้ามารดาเคยประกอบอาชีพประกอบอาชีพ)
บิดาของผู้สมรส (ถ้าบิดาเคยประกอบอาชีพประกอบอาชีพ)
มารดาของผู้สมรส (ถ้ามารดาเคยประกอบอาชีพประกอบอาชีพ)

7. เบี้ยประกันชีวิต -
เบี้ยประกันชีวิตแบบบำนาญ -

8. เงินสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ -
(ส่วนที่ไม่เกิน 10,000 บาท)

9. ค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ -

10. ค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว -

11. ดอกเบี้ยเงินกู้ยืม เพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารอยู่อาศัย -

12. ค่าการศึกษาก่อนที่เรียนภายในประเทศ -

13. เงินสะสมกองทุนประกันสังคม -

14. รวม (1. ถึง 13.) ยกไม่กรอกใน ก 6. -
(หลักฐานแบบ ก 1. ถึง ก 6. และ ก 4. ถึง ก 13. รวม.....ฉบับ)

ข รายการเงินได้ที่ได้รับยกเว้น

1. เงินสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (ส่วนที่ไม่เกิน 10,000 บาท) -

2. เงินสะสม คณฯ -

3. เงินสะสมกองทุนสมทบกองทุนวิจัยและนวัตกรรม -

4. ผู้มีเงินได้ที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป หรือคนพิการที่มีอายุไม่เกิน 65 ปีบริบูรณ์ 100,000 บาท -

5. คู่สมรสที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป หรือที่เป็นคนพิการที่มีอายุไม่เกิน 65 ปีบริบูรณ์และมีเงินได้รวมกันรวม 100,000 บาท -

6. เงินค่าลดหย่อนที่ได้รับตามกฎหมายแรงงาน -
(หลักฐานจากนายจ้าง)

7. รวม (1. ถึง 6.) ยกไม่กรอกใน ก 2. -

- เหตุใดผู้เยาว์ทำนิติกรรมต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม
- บัตรประจำตัวประชาชนมีความสำคัญอย่างไร
- ให้วิเคราะห์ว่าเหตุใดเมื่อผู้เยาว์ทำการหมั้นต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม
- เหตุใดหญิงที่สามีตายหรือที่การสมรสสิ้นสุดด้วยประการอื่นจะทำการสมรสใหม่ภายใน ๓๐ วันนับแต่การสมรสเดิมสิ้นสุดลงไม่ได้
- กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติมีประโยชน์อย่างไร ให้ยกตัวอย่างการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ
- ให้วิเคราะห์ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนในการพัฒนาประเทศอย่างไร
- กฎหมายแรงงานมีประโยชน์ต่อเด็กอย่างไร
- การที่ประชาชนเสียภาษีอย่างถูกต้องตามกฎหมายมีประโยชน์อย่างไร

ชวนคิดชวนค้น

- นักเรียนแบ่งกลุ่มและศึกษาเพิ่มเติมว่าการเรียนรู้กฎหมายมีประโยชน์ต่อตนเองและสังคมอย่างไร
- นักเรียนแบ่งกลุ่มและอภิปรายเรื่องการหมั้นและการสมรสมีประโยชน์กับผู้หญิงอย่างไรบ้าง
- นักเรียนแบ่งกลุ่มวิเคราะห์ว่ากฎหมายที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติซึ่งมีอยู่หลายฉบับและมีบทลงโทษที่ค่อนข้างสูงแต่ทำไมประชาชนจึงยังมีการฝ่าฝืนกฎหมายเป็นเพราะเหตุใด
- นักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษาค้นคว้าและจัดทำรายงานเกี่ยวกับกระทรวงทั้งหมดในประเทศไทย พร้อมบอกชื่อกระทรวงและอำนาจหน้าที่ของแต่ละกระทรวงพอสังเขป